

Nro. 33.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétsből, Kedden Aprilis 23 ik napján, 1811-ik
esztendőben.

B é t s.

Itt a' folyó Aprilis külömbkülömb szerentsét-
lenségekkel tette nevezetessé magát. — A' tábor
hídján kívül lévő fák között egy jó öltözetű,
valami 40 vagy 50 esztendős esmeretlen ember,
magát e' hónap' 10-kén agyon lőtte. — A' külső
város kerületi kívül Waehring és Hernalis ne-
vű faluk között, egy valami 60 esztendős idejű
embert egy fára felakasztatva találtak meg.

Aprilis 8-dikán egy 63 esztendős-korú nap-
számos ember, azon háznak kapuja mellett, mely-
ben lakott, zsebkeszkenőjével magát felakasztot-
ta. A' ház' tulajdonossa meglátván az embert
hirtelen leoldotta, a' ki nem soká magához jött.
Eltávozván onnét az ő szabadítója, magát ugyan

azon helyyenn és ugyan azon módon felakasztotta: de ekkor sem lehetett meghalni szerentséje, mert most is tsak hamar leoldották. Próbát tett harmadszor is. Ekkor se' érhetette el célját. Hogy többször próbáljon nem engedték. Kérdeztetvén, hogy miért unt életire így réá, azt az okát adta, hogy a' felesége már néhány versben nem adott nékie pénzt palinkára. Azt a' gondolátot hogy magát felakassza, néhány napig főzte a' fejibén. Hogy a' próbát tette, azelőtt kevés minutákkal is jól felpalinkázta vólt magát.

Egy falusi paraszt a' városba ismerősseinek látogatásokra jóvén, a' Roszau névű külső városban megrészegeedett, 's az ott folyó dunavizibe bukott. Szerentséjire egy *Gall Mihály* nevű, Colorado (vólt Sztáray) Regementjebéli Granadíros meglátván, a' vizbe utánna ugrott, és szerentsésen kihuzta, minekelőtte oda fulladt volna.

Két bársonymives legények Aprilis 14 dikéa éjjel, szóval özsze kapván, 's az egyik részeg lévén, a' másikat egy késsel halálra döfte, 's az ablakot kirontván azon kiugrott, hogy útat veszthessen, hanem a' szaladás által magát elárúlta, 's tolvajnak tartatván elfogatott.

Bétsben valami 3000 mindenféle tsizmadia legények találtatnak. Ezeknek munkájok' bére már régen jóval feljebb vólt emeltetve, de a' mellyel még is sokak meg elégedve nem lévén azon iparkodtak, hogy gazdáik ellen *in massa* próbát tegyenek, és őket fizetéseknek ujonnan lejendő nevelésére kénszerittsék. Sokan találtattak közöttök jobb gondolkodásunk is, melyből a' következett, hogy husvéthétfün az ő közönsé-

ges szállásokon (Herberg), a' házban és az utzán
 össze seregelvén, ugyan ezen tárgy felett ta-
 nátskozni kezdettek; a' tanátskozás pofozódásra,
 tépelődésre adott alkalmatosságot. Valami 1500
 legények voltak jelen, a' kik a' házban, udvaron,
 és utzán egymást kiméltetlenül öklözvén, a'
 lármára sok nézők szerentsére politziai és ré-
 guláris katonaság is érkezett, a' melly a' kü-
 lömben letsendesedni nem akaró ifiuságot, a'
 puskaágyak és bajonétok segedelmével néhány
 minuták alatt mint a' polyvát úgy elszélesztet-
 te. Vér nem omlott. A' lármanak gerjesztői
 azonközben elfogattattak, és érdemek szerint
 büntettetnek. — Ezt az egész történetet egyeb-
 eránt tsak azért hirdette-ki az egyik Bétsi Né-
 met újság, hogy hadd tudhassa a' közönség a'
 valóságot a' külömbkülömbféle nagyított hírtől
 megkülömböztetni.

Stiriából (Steyer országból) így irnak. —
 Valami 60-nig vagy 80-nig való falusi lakosok
 Stiriának Marburgi kerületében, Magyar ország-
 ra a' Strigani vásárra által menvén, jól ettek-
 ittak. Hazafelé való jőtekben a' határszélen az
 Illovichi paszszusnál a' vámosok meg akarták
 őket vizgálni, hogy nints-'e tilalmas portéka nál-
 lok, de ők nem engedelmeskedtek, sőt botra
 kapván, halállal fenyegették a' tobákgondvise-
 lőket, ha szabad általjövetelt nem engednek né-
 kiek. Végre a' kordonörző 18 katonáknak kellett
 segítségre jőni, melyből a' lett, hogy ezek az
 engedetlennel össze tsapván, három paraszt
 megöletett, és többben sebet kaptak. A' lárma'
 indittói elfogattattak, és a' dolog szoros vizgá-
 lás alá vétetett.

Magyar Ország.

Debreczen Apr. 6-kán. Ezt a' tűz miatt már néhányszor inségre jutott szerentsétlen várost e' hónap 3-kán 6 órányi idő alatt ismét hamuvá tévé tsaknem egy negyed részint a' tűz, a' melly déli 12 órakor a' Czeglédi utza' végén egy szántóvető ember' hazánál, még nem tudjuk mi módon kezdődött. Az Anna utza, a' Cath. templom az oskola házzal egyetemben, a' Piaristák Collegiuma, a' Distr. Tábla tanátsháza, a' dohányos magazinum, és így az egész Varga-utza, a' Ref. Oskola épületei, templom, és torony, a' fejer ló nevű vendégfogadóház, a' nyári theátrum, a' Nagy váradi utzának fele, a' Miklos utzának egyik sora, 25 száraz malmok, és valami 25 emberek, a' kegyetlen tűz' prédájává lettek.

Debreczen April. 9-kén. Alig kezdénk valamit a' 3 dik Aprilisi tűz által okoztatott rémülésből eszmélkedni, hogy tegnap dél utánni egy órakor ismét új tűz támadván, megmaradott házainkat is nagy részint hamuvá tévé. Ez a' Hatvani és Péter utzáknak egy-egy részeket, 's majd az egész Mester-utzát. Valami 24 száraz malom megint hamuvá lett. A' két tűz után alig állfenn a' városnak egyharmad része.

Nagy Britannia.

A' Német országi közönséges levelekben ilyen jegyzéseket olvasunk a' nem közönséges zikkelyek között: — „Ha így megy (ugy mond) a' dolog, a' Britannus Birodalom és az Európai száraz föld nem soká két olyan egymástól elvált világot fognak formálni, hogy az ő lakosaik tsak annyit fognak egymásról tudni, mint az élők a' halottakról. Tsak történet, hogy vagy-

Égyszer valami olyan békességesebb szózatott hallhatunk Angliából, a' melly semmi tekintetben nem közös azokkal az ütközetekkel, tengeri prédálásokkal, bankroterozásokkal, és parlamentomi vetélkedésekkel, mellyeket a' Frantzia levelek tudnunk engednek. Ez az oka, hogy most olyanokkal is megelégszünk, mellyeket másszor talám megvetettünk volna, a' milyen az itt következő is, a' mit az útasoktól, 's hadi fogásból haza jövő katonáktól hallottunk, tudniillik: a' Britannus nemzet még most is és mindig végig kevély és állhatatos a' maga gondolkódása mellett. A' Frantzia birodalommal való féltelmes vetélkedésben is kiáltva hangoztatja ő most is a' maga kedves *Rule Britanniaját*, és a' mint látszik, elveszni kész inkább, mint ezen indúlatról lemondani. Vannak ott is ellenkezők — van úgy nevezett *Oppositiv*, minthogy szabadság van — de az ilyenek, bölts akár bolond legyen, ellene áll a' nép-massa. A' kevesebb szám így kiáltoz — mi hanyatlás' állapotjában vagyunk. — Erre a' több szám, a' massa, e'keppen felel — „mi emelkedünk, a' mi hatalmunk nevedik.“ — Így foly ez a' hanyatlás vagy nevedés felett való vetélkedés nem tsak a' politikát és kereskedést, hanem a' tudományokat és mesterségeket illető dolgokra nézve is a' Britannus birodalomban. Az Anglus levelek hosszú laistromban számlálják elő azoknak neveiket, a' kikkel nállok a' tudományok és mesterségek ezen új időkbén ékeskedtek, 's a' melly nevekkel a' britanniai kevély hazafiuság, vagy hazafui kevélység' a' régibb idők felibe gondólja felemelni magát. Ha ezen név-laistromot olvassa

nállunk valaki, a' tűnik leg 'inkább szemibe, hogy sok olyanokat talál köztök, mellyeknek talám soha még híreket sem hallotta. Melly idegenné fog Anglia réánk nézve lenni, ha a' közte és köztünk való közösülés, így kettészakadva, még tsak tiz esztendeig tartani fog! — Azt leg alább vehetjük eszünkbe, hogy a' britanniai litteratúra még el nem virágzott, noha Angliában esztendőnek lefolyta alatt nem nyomtatnak annyi tutzett könyvet, mint nállunk szákez. Az ott kijött könyvlaistromok mutatják, hogy 1810-ben, tsak két kémiai, tizennyoltz oskolai és nevelésre való, három gazdasági, kilentz festést és rajzolást tárgyazó, tizenöt törvényes, négy fűvész, hat életleiró, kilentz természeti-historiai, geometriai és astronomiai, 's kilentz theatrális munkák nyomtattattak.“

Kadixból egy útaxó érkezett Londonba, a' ki olyan hirt hozott, hogy elindúlása előtt bizonyos tudósítások érkeztek vólt Amérikábol Kadixba, a' felől, hogy már a' gozdag *Peru* is egészen függetlenné tette magát. A' támadás *Limában* kezdődött, és onnét az egész országgra vérontás nélkül széljel terjedett.

Portugallia.

Valami egy héttel ezelőtt olyan tudósítás jött vólt ki a' külső levelekben, hogy Londonba Telegrafusi rövid jelentés érkezett vólna Plymouthból, a' felől, hogy a' Portugalliai Frantzia fő vezér Marschal *Massena*, magát *Santemtól* vissza vonta volna. Ez a' tudósítás az ólta tsaknem egészen elhalgatódván, némelyek már hitelt sem kezdettek vólt néki adni, mint bizonytalan hirnek. Az Aprilis 9-dikén költ Moni-

tör azonban egészen bizonyossá tévé azt. Ebben egy hadi tudósítás jött ki a' Portugalliai armadiától, a' melynek ez a' summás foglalata: —

„Az Eszlingi Herczeg Marsal Massena, Adjutánsa Párisba érkezett, a' ki *Celorikót*, a' hol akkor az armádia fő hadi szállása vólt, Mártz. 23-dikán hagyta oda. Febr. 28-dikán már minden élésmagazinumaink kiüressedtek vala. Azok, a' kik a' hadi szállásról 20 mértföldnyi távolságra eleséghajtás végett kiküldettek vala, már semmit nem találtak. Már Mártz. 1-ső napján a' kétszer - sülthöz (tzvibakhoz) kellett nyúlni, mellyel alig érhetette meg az armádia 14 napig. Az aratást bévárni e' szerént lehetetlen vala. Tsak e' három esetek valának hátra, mellyek között a' fő vezérnek választani lehetett, t. i. : —

„Vagy az Anglusokat meg kellett vólna Lisbona előtt az ő sántzaikban támadni, mellyet azonközben semmi hadi régulák a' sántz-rontó ágyuknak megérkezések előtt meg nem engedtek — vagy a' Tágus vizén a' tábort által szállítani, annak a' nagy országútan Sevillával és Madriddal közösülést szerezni, annak számára Badajoz várából ágyukat, Alentéjő tartományából pedig eleséget szerkeztetni, 's illy módon a' hadakozás linéáját egészen megváltoztatni, 's egyszersmind a' Czesere vizén készült két hídvég sántzakat is védelmeztetni — vagy pedig harmadszor a' seregeket a' Mondegon által vinni, azokat Guarda felé vissza vonni, azoknak közösüléseket Ciudad - Rodrigóval helyreállítani, a' hol a' czipók és egyéb ruha magazinumok, munitzió, artillériai tartalék, és az armadia' kintse vóltak, a' melly már hat hónapoktól fogva nem kapott vólt semmi hópénzt.“ —

„Mártz. 3-dikán az utolsora határozta magát a' fő vezér, t. i. hogy seregeit *Guarda* felé vissza indítsa. — Mártz. 4-dikén az egész bagázsia minden betegekkel egyetemben öszvérekre rakattattak és az armádia előtt két nappal előre útnak indittattak. Az Elchingeni Hertzegre, ki a' hátuljáró tsapatot vezérlette, a' bizatott, hogy tegyen seregével

Leyria felől olyan mozdulást, mint ha az ellenség' fekvését Cartaxónál meg akarná kerülni, hogy azáltal a' bagázsiának és betegeknek haladásokra vagy két napi időt nyerjen. Az armádia' hátúlsó tsapatja 10 dikben Pombalhoz érkezett, és az ellenség' elől jövő tsapatjával özsze tsapott. Szélső tsoportjaink magokat vissza vonván, az Anglusok' első tsapatja Pombai városába bément; itt Marschal Elchingen bajonéttal réá ütött; az Anglusok 4 vagy 5 száz, rész szerént elesett rész szerént meg sebesedett embert veszettek. Nékünk 5 emberünk elesett, 18 sebet kapott. — (A' többi a' jövő árkushan következik.)

Elegyes Dolgok.

A' Török és Orosz vezérek között Oláh országban hathatósan kell folyni a' békességes alkuduzásoknak, minthogy a' Pancsovai és Belgrádi tudósítások szerént, *Cserny Györgyöt* is meghívta arra az Orosz fő vezér Gr. Kamensky. Ugyan ezt látatnak bizonyítani a' Lembergől April. 10 dikén indúlt tudósítások is, mellyek azt erőssítik a' Jassiból vett levelek után, hogy az Orosz armádiának egy része Moldovából megmozdúlván, Podolia, Volhynia, és Lithvânia felé takarodik.

Az ólta, hogy a' Frantzia seregek Északi Német országon némelley tenger parton lévő Pruszsus várakat, Stettint, Colberget t. i. fegyverekkel jól megrakták, nem igen telnek az Anglusok' látogatásától. Az ólta a' Pruszsus Pomerániában is sok helyeken hozzá fogtak az Angliai fábrikákból való áruportékáknak égetésekhöz. *Stettintől* nem messze Svinemindéből Mártz. 27. kén irták, hogy ott az nap olyan tűzjáték tartott, a' milyent ott soha nem láttak. A' Frantzia katonaság t. i. kerületet formált, a' melyben az elvétetett Anglus portékák, leg alább két millió' érők, Frantzia és Pruszsus Bízatosoknak szemek előtt darabonként a' tűzbe hányattattak.